

Blżej do najlepszych

TADEUSZ BACZKO

Instytut Nauk Ekonomicznych, Warszawa

Polska Akademia Nauk

inepan@inepan.waw.pl

Innowacyjność jest źródłem zmniejszania dystansu rozwojowego. Przejawia się głównie na poziomie przedsiębiorstw, ale wymaga działań proinnowacyjnych w wielu obszarach systemu społeczno-gospodarczego, jak i zmiany postaw wśród przedsiębiorców, inwestorów i administracji publicznej

Ostatnie badania Komisji Europejskiej wskazują na ścisłe powiązanie zintegrowanego wskaźnika innowacyjności z poziomem dobrobytu. Wniosek ogólny z tych badań jest pesymistyczny, wskazuje bowiem, że zmniejszanie dystansu innowacyjnego to proces rozciągnięty na wiele dziesiątków lat. Czy oznacza to, że w świecie informacji, rozwoju technologii informatycznych oraz nowoczesnych rynków elektronicznych jesteśmy skazani na determinizm, który wynika z zaszczości historycznych? Wiele wskazuje, że tak jest.

Jednocześnie dotychczasowe badania Instytutu Nauk Ekonomicznych PAN dowodzą, że istnieje w Polsce rosnąca grupa małych przedsiębiorstw, które nie tylko działają w skali globalnej, ale także inwestują znaczne środki w badania i rozwój, np. firmy Psiloc i LFC. Na uwagę zasługują również mikrofirmy, które potrafią angażować w swoje działania licznych pracowników badawczych oraz nawiązywać kontakty z wieloma ośrodkami naukowo-badawczymi. W firmach tych w większym stopniu niż w dużych przedsiębiorstwach czynnikiem decydującym o sukcesie są posiadany kapitał ludzki oraz sieć powiązań. Wyniki badań INE PAN wskazują na wysoki potencjał małych i średnich przedsiębiorstw. Jeżeli w grupie najbardziej innowacyjnych firm wyodrębni się firmy małe i średnie, to okazuje się, że ich udział w zatrudnieniu wynosi ok. 2% i jest stały w latach 2003–2005, podczas gdy ich udział w nakładach na działalność badawczo-rozwojową (B+R) wynosił w latach 2003–2005 odpowiednio 15%, 7% i 7%, czyli był odpowiednio 7,5, 3,5 i 3,5 razy wyższy niż ich udział w zatrudnieniu (2%).

Jeszcze wyższe są te wskaźniki, jeśli chodzi o zatrudnienie w działalności B+R. Odpowiednie dla lat 2003–2005 wskaźniki udziału zatrudnienia w działalno-

ści B+R ogółem wynosiły 23%, 18% i 17%, czyli były średnio osiem razy większe niż udział w zatrudnieniu (2%).

Zmniejszanie dystansu

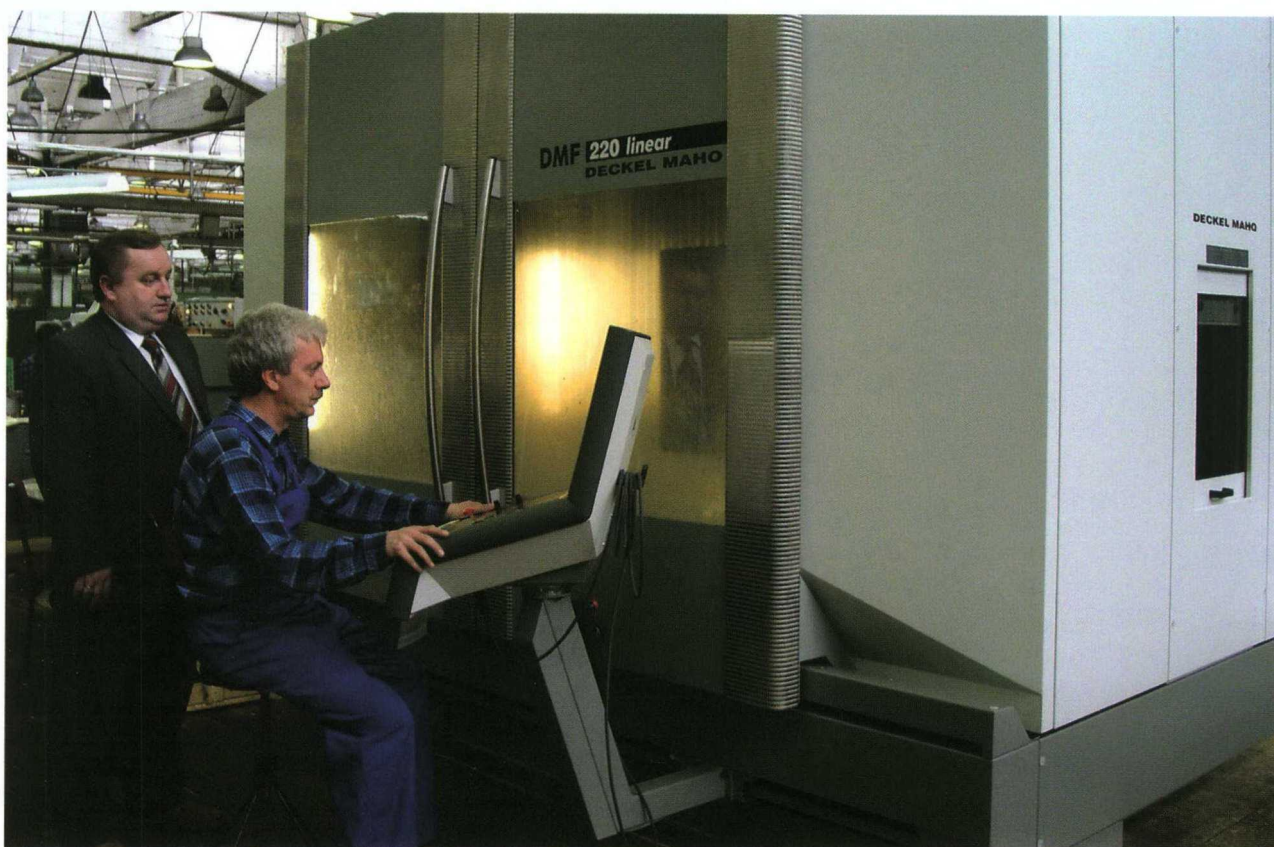
W 2005 r. w Instytucie Nauk Ekonomicznych PAN opracowano system oceny innowacyjności przedsiębiorstw oparty na zintegrowanych wskaźnikach mikroekonomicznych. Przy ocenie innowacyjności rynkowej były brane pod uwagę dynamika sprzedaży, dynamika eksportu i dynamika zatrudnienia. Mogą być one odniesione do danych średnich lub mediany dla badanej populacji; podstawą porównań mogą być dane statystyki publicznej dla kraju, regionu czy sektora. Przy liczeniu dynamik porównywano dane z okresu badanego z danymi z okresu poprzedniego. Wyznaczenie oceny każdego z elementów zintegrowanego wskaźnika oparte jest na zależności logicznej, polegającej na porównaniu wskaźników dla poszczególnych firm ze wskaźnikami porównawczymi. Ważnym elementem uzupełniającym oceny dokonywanej na podstawie danych ilościowych jest ocena jakościowa dokonywana przez ekspertów.

Na podstawie opracowanej metodologii możliwe jest tworzenie analiz rankingowych, pozwalających określić pozycje poszczególnych przedsiębiorstw innowacyjnych oraz przedstawić najważniejsze charakterystyki procesu innowacyjnego przedsiębiorstw. Pozwala to na identyfikację typów zachowań innowacyjnych, wzorców odniesienia oraz charakterystyk innowacyjności rynkowej, procesowej, nakładów na innowacyjność, uzyskanych patentów oraz kontraktów w ramach 6. Programu Ramowego Unii Europejskiej.

Badania INE PAN dowodzą, że istnieje w Polsce rosnąca grupa małych przedsiębiorstw, które nie tylko działają w skali globalnej, ale także inwestują znaczne środki w badania i rozwój

Okazuje się, że zastosowana metodologia daje możliwości wyodrębnienia przedsiębiorstw o wysokim poziomie innowacyjności. Wszystkie przedsiębiorstwa na liście liderów poniosły znaczne nakłady na badania i rozwój: od 273 tys. zł do ponad 31 mln zł. Zróznicowany jest też poziom udziału nakładów na badania i rozwój w przychodach ze sprzedaży (waha się od 0,2% do 66%). Polskie firmy z czołówki innowacyjności charakteryzują się również tym, że mają przyznane patenty i podpisane kontrakty w 6. Programie Ramowym Unii Europejskiej. Obie te

Na liście polskich liderów innowacyjności są zarówno przedsiębiorstwa z grupy małych i średnich, jak również duże firmy z państwowym kapitałem, takie jak Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego „PZL-Świdnik” SA

charakterystyki nie dotyczą wszystkich przedsiębiorstw, ale pokazują, że są firmy, które do kwestii własności intelektualnej przywiązują dużą wagę. Przykładem może być lider listy innowacyjności – CMG KOMAG, który uzyskał w 2005 r. aż 8 patentów. Na uwagę zasługuje różna wielkość przedsiębiorstw: na liście są zarówno przedsiębiorstwa z grupy małych i średnich, takie jak CMG KOMAG, Hydromega, Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Izotopów, jak również duże firmy z państwowym kapitałem, takie jak Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego „PZL-Świdnik” SA, oraz firmy z kapitałem zagranicznym, takie jak ALSTOM Power Sp. z o.o., International Tobacco Machinery Poland Ltd., AVIO Polska Sp. z o.o. i SIPMA SA. Charakterystyczną cechą polskich firm innowacyjnych jest ich lokalizacja. Często są one ulokowane w regionach o niższym poziomie rozwoju.

Badania innowacyjności przedsiębiorstw były kontynuowane w 2007 r. Podstawą badań jest analiza blisko 26 tysięcy przedsiębiorstw. Analizowano dane z ankiet wysłanych przez firmy do INE PAN, ankiet wspólnego projektu INE PAN i Uniwersytetu Europejskiego Viadrina oraz badań bilansowych zrealizowanych przez firmę Dun & Bradstreet, wykorzystujących dane Krajowego Rejestru Sądowego. Ważną grupę stanowili eksperci zewnętrzni Foresightu Narodowego Polska

2020, którzy oceniali firmy i produkty ze względu na ich przyszłościowy charakter.

Badania, przeprowadzone przez INE PAN i Międzynarodową Sieć Naukową, pt. „Ocena wpływu działalności badawczo-rozwojowej (B+R) i innowacji na rozwój społeczno-gospodarczy” wskazują, że możliwe jest skonstruowanie wskaźników oceny innowacyjności na poziomie mikroekonomicznym; posługiwanie się nimi przez przedstawicieli przedsiębiorstw, instytucji finansowych, ośrodków naukowych oraz administrację publiczną; ocenianie poziomu innowacyjności przedsiębiorstw dużych, małych, średnich oraz mikro; identyfikowanie wzorców innowacyjności na poziomie mikroekonomicznym. Dzięki nim możliwe jest uruchomienie procesu zwiększania nakładów przedsiębiorstw na badania i rozwój, a także doprowadzenie do stopniowej zmiany struktury nakładów w Polsce na B+R oraz zmniejszanie dystansu rozwojowego na poziomie regionalnym i krajowym. ■

Chcesz wiedzieć więcej?

Baczkowski T. (Red.). (2005). *Raport o innowacyjności gospodarki Polski w 2005 r.* Warszawa: INE PAN.

Baczkowski T. (Red.). (2006). *Raport o innowacyjności gospodarki Polski w 2006 r.* Warszawa: INE PAN.